

Kríza s nedostatkom sestier neutícha. Ich nedostatok ohrozuje bezpečnosť pacientov

Bratislava, 10.1.2024. Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek varuje, že personálna kríza v ošetrovatelstve ohrozuje zdravie, bezpečnosť a životy pacientov. Nedostatok sestier je dlhodobým problémom, ktorý však nevznikol včera a ani sám od seba a my sme od roku 2010 na tento trend upozorňovali a žiadali rôznymi prostriedkami, aj protestnými akciami, aby sa venovala tomuto problému dostatočná a vážna pozornosť.

Tisíce sestier odchádzajú nie len do dôchodku, ale kvôli zlým pracovným podmienkam, nízkym mzdám a nekvalitnému riadeniu jednotlivých pracovísk. Pandémia COVID-19 rozšírila dopyt po sestrách tak ako nikdy pred tým, aj keď do personálnej krízy sme sa dostali už pred niekoľkými rokmi. Teraz, v čase vysokého dopytu po kvalifikovaných registrovaných sestrách nám v systéme ostali traumatizované, vyčerpané sestry, ktoré predčasne odchádzajú z profesie. Na druhej strane univerzity, ktoré vzdelávajú budúce sestry nemajú dostatočné kapacity na to, aby vykompenzovali enormný odliv pracovných síl v ošetrovatelstve.

Vekový priemer sestier na Slovensku je nelichotivý a dosahuje číslo 52 rokov. SK SaPA registruje stále viac ako 5 000 sestier vo veku nad 60 rokov. Ide o sestry, ktoré môžu už teraz využiť možnosť predčasných dôchodkov. Z tohto počtu evidujeme viac ako 2500 sestier vo veku nad 65 rokov. Tieto sestry môžu odísť zo dňa na deň. Zatiaľ čo v krajinách EÚ je priemerný počet sestier na 1 000 obyvateľov 8,4 na Slovensku je to 5,7 sestry na 1 000 obyvateľov. Ak by sme chceli dosiahnuť priemer počtu sestier EÚ, potrebovali by sme tu mať 46 000 sestier, reálne máme na Slovensku 30 910 sestier. Chýba nám viac ako 14 000 sestier a podľa OECD sme jedinou krajinou, ktorá sestry permanentne stráca, nie naberá.

SK SaPA uvádza, že podľa aktuálnych údajov z registra sestier a pôrodných asistentiek sme od 1. 1. 2023 do 31.12. 2023 prišli o 600 sestier a pôrodných asistentiek, plus 600 registrácií sme pozastavili z dôvodu dlhodobého nevykonávania povolania. Do profesie vstúpilo niečo cez 400 nových sestier a pôrodných asistentiek. Najväčšia skupina sestier odišla z profesie v rokoch 2020 – 2022, kedy sme zrušili registráciu u 2500 sestier, avšak počet absolventov, ktorí vstúpili do profesie bol za to isté obdobie len 900.

Ocitáme sa v štádiu deštrukcie pracovníkov v zdravotníctve. Neutíchajúca pracovná záťaž, morálna ujma spôsobená neschopnosťou sestier poskytnúť pacientom takú starostlivosť, akú by samé chceli- v potrebnom objeme a kvalite spôsobujú vyhorenie a odchod z profesie. Zvýšenie počtu pracovnej sily v zdravotníctve nie je ľahká úloha. Univerzity, ktoré vzdelávajú sestry majú priestorové, ale aj pedagogické kapacity, ktoré sa dajú rozšíriť, ale to nejde bez finančnej podpory. Záujem o štúdium ošetrovatelstva narastá, my však nie sme schopní vzdelávať väčší počet študentov. „Nové sestry“- absolventi- však nedokážu okamžite nahradiť vysokošpecializované činnosti sestier, na ktoré sú potrebné klinické zručnosti, skúsenosti a ďalšie vzdelávanie. Ide napr. o sestry inštrumentárky, či sestry pracujúce v anesteziológii a intenzívnej starostlivosti, alebo pediatrické a neonatologické sestry.

Ošetrovatel'ské činnosti, ktoré sú realizované u pacienta v rámci poskytovanej zdravotnej starostlivosti tvoria 80% všetkých činností v zdravotníctve. Pri takmer všetkých činnostiach pacient vidí sestru, od príjmu až po prepustenie z nemocnice, čo zahŕňa množstvo činností akými sú posúdenie stavu pacienta, zaznamenanie a dokumentovanie anamnézy a všetkých aktuálnych, ale aj potenciálnych problémov pacienta, čím sestra určí ošetrovatel'skú diagnózu na základe ktorej ďalej plánuje celý komplex intervencií

v rámci ošetrovateľského procesu (všetky činnosti musí zaznamenávať do dokumentácie), kontroluje a pozoruje stav pacienta, odovzdáva hlásenia iným sestram, koordinuje poskytovanú starostlivosť, riadi činnosť zdravotníckych asistentov a sanitárov, riadi prípravu a podáva liečbu pacientovi na základe ordinácií lekára, zároveň sleduje a vyhodnocuje účinok liekov, resp. nežiadúce účinky a informuje lekára, poskytuje informácie pacientovi a rodine o liečbe, či následnej domácej ošetrovateľskej starostlivosti, pôsobí ako sprostredkovateľ medzi pacientom a lekárom, dokumentuje všetky výsledky vyšetrení, ktoré boli u pacienta realizované, hodnotí ich, príp. sama vykonáva rôzne druhy testov a vyšetrení. Zároveň poskytuje základnú ošetrovateľskú starostlivosť, ktorá sa zameriava na to, aby bol pacient v čistom a bezpečnom prostredí, zabezpečuje všetky biologické potreby u pacientov, ktorých stav si vyžaduje intenzívnu, či dlhodobú starostlivosť a mimo toho vykonáva ďalšie špecializované činnosti, ktoré súvisia so zameraním pracoviska, kde sestra pracuje.

Na to, aby bola práca sestry efektívna a zameraná na pacienta je potrebné efektívne využívať zdroje zdravotníctva, ktoré zahŕňajú kompetentnú štandardnú starostlivosť v súlade s Etickým kódexom sestry, efektívne medziludské vzťahy / komunikácia, vhodné využitie technológií a optimálny pomer sestier vo vzťahu k pacientom (počet pacientov na 1 sestru). Ak sú splnené tieto základné kritériá môžeme hovoriť o efektívnej ošetrovateľskej starostlivosti so skrátenou dobou hospitalizácie pacienta, čím sa šetria náklady na liečbu pre nemocnicu aj pacienta.

Nemocnice však riadia manažéri a ich primárnou zodpovednosťou je kontrola alokácie ľudských a hlavne finančných zdrojov. Aj keď za efektívne využitie zdrojov a zníženie nákladov zodpovedajú manažéri nemocníc, povinnosť sestier vykonávať starostlivosť o pacientov a poskytovať vysoko kvalitné služby sa nemení. Nemení sa ani jej obsah a rozsah. Ako však v praxi často vyzerá znižovanie a kontrola nákladov? V mnohých prípadoch zisťujeme, že znižovanie nákladov pochopili manažéri tak, že znížili počet personálu, či ich zárobkov, dokonca preraďovali sestry na menej platené pozície, čím dochádzalo k dehonestácii ich postavenia. To má samozrejme veľmi negatívny vplyv na prácu sestier.

Vysokým počtom pacientov a častými službami sa zvyšuje psychické a fyzické zaťaženie a skracuje sa čas, ktorý sestra trávi s pacientom, či odpočinkom. Ako teda zefektívniť ošetrovateľskú starostlivosť? Môžeme to zhrnúť do najdôležitejších oblastí, ktoré sú prioritné pre samotné sestry. Zlepšenie pomeru sestra / pacient (potrebujeme mať v nemocniciach viac sestier ako máme dnes, potrebujeme viac pomocného personálu, zníženie pracovného zaťaženia, zvýšenie miezd, zníženie zbytočnej byrokracie vo vedení dokumentácie / digitalizácia ošetrovateľskej dokumentácie, podporu dobrej komunikácie, odstránenie mobbingu a bossingu z našich nemocníc a zefektívnenie manažérskych postupov a podporu nových, kvalitných ľudí vo vedúcich pozíciách.

Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek (SK SaPA) je samosprávna stavovská organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou, so sídlom v Bratislave, združujúca sestry a pôrodné asistentky. Hlavnou úlohou SK SaPA je obhajovať profesijné, hospodárske a sociálne záujmy členov komory v zdravotníckych, sociálnych, školských a iných zariadeniach.

Mgr. Iveta Lazorová, PhD., MPH, dipl. p. a.
prezidentka SK SaPA
tel.: +421 918 518 178
e-mail: lazorova@sksapa.sk

PhDr. Lukáš Kober, PhD., MPH
viceprezident, riaditeľ kancelárie SK SaPA
tel.: +421 908 677 731
e-mail: riaditel@sksapa.sk
